

Gällivare

KOMMUNBLAD

INFORMATION FRÅN GÄLLIVARE KOMMUN NR 2 1987 ÅRG 18

Alla är helnöjda med Allis i Kos

En djärv och praktisk lösning. Det är det allmänna omdömet om Allis i Koskullskulle, som nu är på väg att slutföras. I månadsskiftet oktober/november ska bygget vara inflyttningsklart. Under en husesyn nyligen stannade Stig Strand, Kullens intresseförening, Ingvar Spanne, tekniska kontoret och Rune Hannu, Kos AIF upp i vad som blir aula och teatersalong. Bilden.

SIDAN 6

Storsatsning på SJÖFALLSLEDEN

SIDAN 6

Batterier en stor miljöfara

Släng aldrig ett "utbränt" batteri i soppåsen. Batterier är stora miljöförstörare. De innehåller kvicksilver, som orsakar skador på våra fiskevatten.

Ta för vana att lägga gamla batterier i kommunens insamlingslådor. De finns nu utställda på ett 80-tal platser.

SIDAN 2

Giftfria rödingar i fjällen

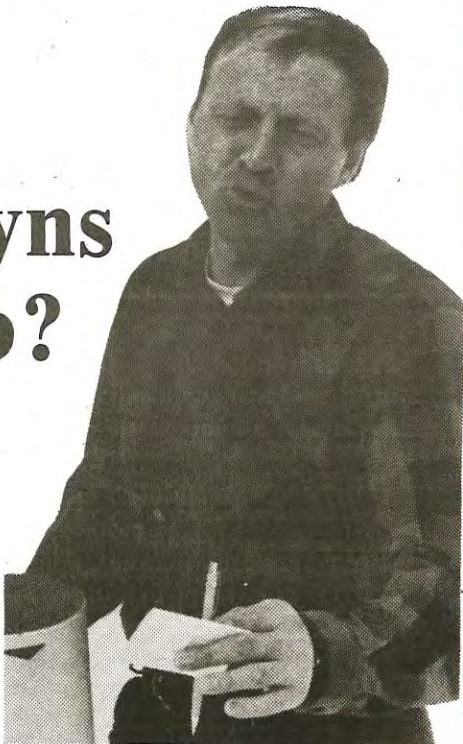
I sommar kommer rusningen att bli större än någonsin till våra nordlappländska fiskevatten. Det är nu klart bevisat att fiskarna i norr är nästan helt ceciumfria. Ja, man har hittat rödingar med noll bequerel. Det är värden som ger eko.

SIDAN 7

Blir han av med byns enda jobb?

Olle Sarri — bilden — och hans bror Nils delar på Nikkaluoktas enda fasta jobb. De är väderobservatörer. Nu hotas de av sparken. SMHI vill ersätta dem med en automatisk avläsare.

SIDAN 3

SOMMARTURISM I GÄLLIVARE:

VISFESTIVAL

En ny turistsommar står för dörren. Den kan bli mycket intressant. Gällivare har mycket att bjuda på. Och mer ska det bli.

— Vi ska fortsätta att satsa på aktiviteter, säger kommunalrådet Ulf Sundberg. Det är aktiviteter som lockar folk.

Utflykterna är många i Gällivare. Bland de populäraste är gruvvisningarna. Helen Bäcklund — bilden — kommer i sommar att visa upp Nautanen. Ett helt nytt arrangemang kallas Ettöresfestivalen. Den ska utvecklas till en årlig visfestival i Gällivare.

MITTEN

PLUPP PÅ PLATS

Nu är barnens favorittroll Plupp på väg till Gällivare. Den 14 juni kommer han farande på flotte utför Vassaraälven. När han stiger av vid hembygdsområdet är det ett stopp som gäller hela sommaren.

Plupp har bestämt sig för att bli en turistattraktion. I sin nybyggda kåta kommer han dagligen att ta emot stora skaror av barn. Han gör det tillsammans med sina vänner djuren.

Plupprojektet är en storsatsning som har alla möjligheter att slå.

MITTEN

Trevlig sommar!

Offensiva satsningar skall klara hotet mot vår framtid

Ännu en gång hotas vår framtid genom diskussioner om fortsatta personalreduceringar. Ännu en gång är det vår basindustri LKAB som planerar att kraftigt reducera sin personalstyrka.

På 60-talet minskade LKAB antalet anställda i Malmberget med 1.200 personer. Sedan mitten av 70-talet har LKAB reducerat arbetsstyrkan med ytterligare 1.000 personer i Malmbergsgruvan. Nu hotas ytterligare minst 500 arbeten och i den värsta hotbilden riskeras 1.000-talet arbetsplatser att försvinna från LKAB i Malmberget.

En så kraftig fortsatt återlämning i vår basindustri innebär att hela kommunens och vår nuvarande samhällsstruktur hotas i sina grundvalar.

Hotet mot vår framtid skall och måste mötas med offensiva satsningar. Det kan vi säga mot bakgrund av de senaste årens medvetna arbete för att etablera och utveckla ny industri i Gällivare. Hittills har vi genom den kommunala näringspolitiken under senare år — genom nyetableringar eller genom utveckling av befintliga verksamheter — gett Gällivares arbetsmarknad ett tillskott med 300 nya arbetstillfällen. Det är inget dåligt resultat.

Som exempel kan nämnas företagen i Gällivare Industricentrum som bl a arbetar med ny teknik och med sjukvårdstekniska produkter. Flera projekt som skulle kunna ge ytterligare tillskott till vår arbetsmarknad är på gång. Dessutom skall Gällivare Industricentrum byggas ut för 45 miljoner kronor. Industriellt Utvecklingscentrum (IUC) planerar etablering av en filial i Gällivare och Utvecklingsfonden har beslutat förlägga ett kontor för Malmfälten i Gällivare.

När vi nu framför krav till LKAB och regeringen är det inga orimligheter vi begär. För att säkerställa en långsiktig gruvverksamhet i Gällivare är det t ex nödvändigt med ett regeringsinitiativ avseende fraktkostnaderna.

Vi kräver också att regeringen och LKAB ställer upp med kapital så att de projekt vi lokalt arbetat fram snabbt kan »sättas i sjön».

Vi vill att regeringen och LKAB aktivt ställer upp och deltar i de pågående utvecklingsarbetet i Gällivare. Det kan de göra genom att både stödja aktuella projekt och själva föreslå nya etableringsprojekt för Gällivare.

Det här är krav som jag personligen framfört till industriminister Thage G Petersson och LKAB:s VD Ingemar Gustavsson.

Jag vill särskilt betona LKAB:s ansvar att stödja framtidssatsningar i Gällivare. Nästa år firar Malmberget sitt 100-års jubileum. Under lika många år har Gällivare malmbergs råvara exploaterats till fromma för hela riket och den industriella utvecklingen i landet. Det förpliktar. Det är jag över tygad om att LKAB inser.

Jag tror också att det är viktigt att vi nu inom kommunen försöker samla oss bakom de offensiva satsningar som kan hjälpa oss förbi hotet om att hela gruvbrytningen i Malmbergsgruvan skall upphöra. Om den trots allt gör det så gäller det att vi till sammans har mobiliserat kraft för att bygga upp et fullgott alternativ.

Tiden är just nu Gällivares största fiende. Men pengar och nysatsningar kan man köpa sig tid. Där för måste det vara både regeringens och LKAB:s plikt att bidra med de pengar och det engagemang som behövs för att trygga Gällivares framtid.

Ensamman kan vi inte hålla nedgången inom gruvnäringen »stänga».

Friskt vågat hälften vunnet.

Ulf Sundberg

BARNCYKLAR

HÖGA STYREN gör cykeln svårare att hantera. Det har hänt många svåra olyckor när barn fått det höga styret i magen.

BACKSPEGLAR OCH ANDRA UTSKJUTANDE DELAR på cykeln som kan orsaka skador vid kullkörning ska undvikas.

KEDJEDRIFT ska en bra barncykel ha.

HANDBROMS kan vara farligt — små barn kan inte hantera en sådan.

Redan i 5-årsåldern får många barn sin första tvåhjulning. Undersökningar visar att 5-6-åringar ofta inte ser sig för, innan de går över en gata. De har svårt att skilja på höger och vänster, och de kan plötsligt rusa rakt ut i gatan. Då har de också dåliga förutsättningar att cykla i trafik.

Forskning har visat att barn inte är mogna att cykla i trafiken förrän vid 11-12 års åldern: Var återhållsam när det gäller att släppa ut barn, som är under 11 år, på cykel i trafiken. Men det är också utvecklande att cykla. Bara det sker i rätt miljö.

Många barn börjar cykla mycket tidigt. Då är det viktigt att de får lära sig hur man uppträder i trafiken. Prata med barnet om var det är lämpligt att cykla.

Det är svårt att samtidigt svänga, styra och bromsa och se sig för när man är liten. Och barn som cyklar omkull får alltför ofta skullskador. Ett bra sätt att skydda huvudet är att använda

HJÄLM

Många föräldrar frågar sig: Måste ett barn som rider, spelar ishockey, åker skidor och cyklar ha en särskild hjälm för varje aktivitet? Det blir dyrt och ohanterligt, särskilt om det finns flera barn i familjen.

DE YNGSTA BARNEN kan inte ha cykelhjälm för vuxna. Småbarnshjälmen passar bra som cykelhjälm men också när barnet sitter i cykeldelen eller i pulkan.

STÖRRE BARN har kanske redan hockey-, rid- eller skidhjälm.

Statens provningsanstalt har testat hjälmar utifrån de normer som gäller för cykelhjälm. Den stötdämpande och den kraftfördelande förmågan testades. Hjälmarerna är testade i 4 grupper:

SMÅBARNSHJÄLMAR. Småbarnshjälmarerna AKTA och KIDDY ETTO klarade testet mycket bra. De är mycket lätta och består av polystyren. Skadas polystyrenet vid en kraftig stöt ska hjälmen kasseras. AKTA har en femårig s.k. funktionsförsäkring, som då ger en ny hjälm. Endast hjälm-skalet behöver bytas — band och spännen kan behållas. Även då hjälmen ska bytas ut mot den större AKTA-modellen AKTA Giro kan samma band och spännen behållas.

ALLROUNDHJÄLMAR. Tyvärr visar allroundhjälmerna Jofa lekhjälm, och Torspo 1000 och Tommy Combi de sämsta resultaten vid testet. Vid de olika prov som ingick uppmättes i samtliga fall värden som låg högt över högsta tillåtna gräns. De stötdämpande materialet i hjälmarna är för mjukt.

HOCKEYHJÄLMAR. Hockeyhjälmerna är godkända av Sv. Ishockeyförbundet, vars säkerhetskrav är anpassade till förhållandena på en isrink. Därför klarar hjälmerna inte cykelhjälmsnormerna men testresultaten är dock betydligt bättre än för allroundhjälmerna när det gäller den stötdämpande förmågan. Hockeyförbundets krav på stötdämpande förmåga är lägre än de som gäller för cykelhjälm. Och något krav på kraftfördelande förmåga finns inte.

VARNING! Cebe-skidhjälmarna CBX- och CBX-4 saknar helt stötdämpande material. De består av ett hårt ytterskal, fordrat med mjukt komfortmaterial. Konsumentombudsmannen kommer att ansöka om säljförbud för Cebe-hjälmar hos marknadsdomstolen.

SKIDHJÄLMAR, RIDHJÄLMAR. Uvex skidhjälm klarade testet mycket bra och Jofas ridhjälm nästan lika bra. Jofas skidhjälm uppfyllde på en del punkter inte kraven på kraftfördelade förmåga, vilket beror på att de stötdämpande materialet har svaga partier. Rid- och skidhjälmriktlinjerna innehåller krav på att hjälmen ska tåla spetsiga föremål, medan cykelhjälmerna ska tåla trubbiga. Testet visar dock att en rid- eller skidhjälm kan ge bra skydd vid cykling.

DIPLOM får Du som föregår med gott exempel och cyklar med hjälm! Ring till Konsumentvägledningen, tfn 180 00, mellan kl 10-12, så får Du ett diplom.

Resultatet från test av 14 Småbarns-, Allround-, Hockey-, Skid- och Ridhjälm får Du hos:

KONSUMENTVÄGLEDNINGEN
Kommunkontoret, Gällivare
Tfn 180 00, kl 10.00-12.00

För besök:
Hela dagen utom lunchtid.

Visst ska vi rädda VÅRA FISKEVATTEN

Det är kanske inte så många som tänker på det. Men faktum kvarstår — ett kvicksilverbatteri litet som en nagel kan allvarligt påverka vattnet i vår natur. Därför ska ett batteri aldrig slängas i soppåsen. När det tjänat ut ska det istället lämnas tillbaka till inköpsbutiken eller stoppas i någon av de insamlingsholkar som placerats ut på 100-tals platser i kommunen.

— Genom att utnyttja holkarna gör du en insats för miljön, för kommunens sjöar och vattendrag, säger kommunens hälsovårdschef Gunnar Pohjanen.

Kommunerna är sedan årsskiftet skyldiga att se till att farliga batterier blir uppsamlade. Och farliga är de flesta batterier. De enda som kan kastas direkt i soppåsen är de brunnstansbatterier som används i ficklampor.

— Men lämna för säkerhets skull ifrån dig alla batterier, påpekar Pohjanen.

Insamlingen görs för att minska kvicksilverb belastningen på miljön. I norra Sverige är den ännu så länge relativt lindrig. Här släpps det ut omkring sju gram per kvadratkilometer och år. I södra Sverige är man uppe i 20 gram. Föreningsskällorna i norr är i första hand Rönnskärsverken och sopförbränningsstationerna. Men en del av utsläppen vid sopförbränning kommer från batterier.

Svartlistade

Att kvicksilvret går hårt åt våra fiskbestånd känner förmodligen alla till vid det här laget. Det finns idag

Omkring 10.000 av Sveriges sjöar har nu hamnat vid svartlistningsgränsen. I norr är vi ännu så länge relativt förskonade, men alla måste vi tänka oss för så att inte fiskevattnen förstörs. Släng exempelvis aldrig ett uttjänt batteri i soppåsen.

omkring 10.000 svenska sjöar som ligger över eller alldeles under gränsvärdet för svartlistning. Fisk som lagrat kvicksilver i muskulaturen är inte tjänligt som människoföda. Den kan ge upphov till nervskador.

— Kvicksilvret och försurningen kan på sikt helt ta död på våra vatten, säger Gunnar Pohjanen. Det ekologiska systemet påverkas. Fisken blir känsligare för parasitangrepp, färre organismer klarar sig och till sist slås allt liv ut.

Tänk dig för

Läget är ännu inte katastrofalt i norra Sverige. Men vill vi behålla våra fiskevatten intakta måste vi tänka oss för. Slarv med batterier kan exempelvis få förödande effekter.

Sedan årsskiftet har kommunerna skyldighet att ta hand om allt miljöfarligt avfall. Bensinstationerna hjälper till genom att ta hand om spillolja, lysrör och bilbatterier. När det gäller

småbatterier till kameror och klockor har inköpsbutiken skyldighet att ta emot de utbrända batterierna. Men de kan alltså också stoppas i kommunens insamlingslådor. De är trefärgade och av en brevlådas storlek. Har du frågor kan du vända dig till kommunens miljö- och hälsoskyddsavdelning.

Rasta hunden rätt

Ett djur som hund eller en katt har utan tvekan berättigande att vara sällskap åt människan. I brukssammanhang, som trygghetsfaktor m.m. Hunden är för övrigt människans äldsta husdjur och följeslagare. Rasantalet är idag 300 och ständigt utveckling pågår.

Tyvärr kan dock varken hunden eller katten förmås anpassa sig efter de hygieniska krav vi människor ställer på oss själva. Rumsrenhet är det längsta man kan komma fram till. Att uträtta behov utomhus är naturligt för djuren, men för oss människor mindre acceptabelt.

Många reagerar starkt mot föreningarna utomhus, i livsmedels-, vattensandlåde och parkmiljöer. Här återfinnes givetvis även djurägare. Det minst ansvariga i sammanhanget är djuret. Strikta ansvaret för dess handlande återfaller i alla lägen på ägaren.

Många kommuner har infört obligatorisk upptagningsvång för hundföreningar. Så är det inte i vår kommun. Låt oss visa att vi är vuxna situationen genom att utnyttja utplacerade toaletter. Ta hand om hund- och kattbajs när detta av någon anledning hamnar olämpligt, ha kontroll över djuren vid rastning, tänk på allergiker m.fl.

För undvikande av omgivningshygieniska risker och obehag, för ska-

pande av ett trevligare och sundare samhälle tillgängligt för alla kommunmedborgare, låt oss enas om att göra katt- och hundinnehav om inte till glädje för oss alla, så i varje fall acceptabelt för dom flesta.

Miljö- och hälsoskydds nämnden
Hyresgästföreningen
Hund- och kattorganisationerna

När samerna sade nej tog kommunen vid

Majoriteten av trafikolyckorna är numera viltolyckor. Och i norr är det förstås renarna som står för de allra flesta. Renspåkörningarna har ökat markant de senaste åren. Det beror tydligen inte på att trafiken är intensivare än förr eller att bilisterna blivit mer ovarsamma. Anledningen är istället att renarna blivit fler. De översvämmar vägarna både sommar och vinter.

Bilisternas åsikt är solklar:
— Samerna borde hålla efter sina renar bättre!

Vägdirektör G. Börje Åström har uttryckt samma åsikt. Han är också irriterad över att renägarna struntar i att ta hand om de renar som dödas. De ligger i månader och skräpar efter vägarna. Ja, inte bara skräpar. De stinker också när våren kommer.

Det är enligt avtal renägarnas skyldighet att ta hand om kadavren.

— Det står klart och tydligt i den överenskommelse som gjorts mellan Trafikförsäkringsföreningen och Svenska Samernas Riksförbund, säger hälsovårdschefen Gunnar Pohjanen. I Överkalix följer renägarna också det avtalet. I Gällivare och Kiruna struntar de i sina skyldigheter. För en skyldighet är det. När renägarna får betalt för ett trafikdödat djur ingår ersättningen för bortforsling och nedgrävning i summan.

I Gällivare vägrade samerna — med stöd av SSR-basen Nikolaus Stenberg — att ta bort kadavren när snön började tina. Stenberg motiverade denna vägran med att resorna skulle bli för långa.

När det stod klart att samerna tänkte låta kadavren ligga tog Gällivare kommuns hälsovårdskontor saken i egna händer. Gunnar Pohjanen:

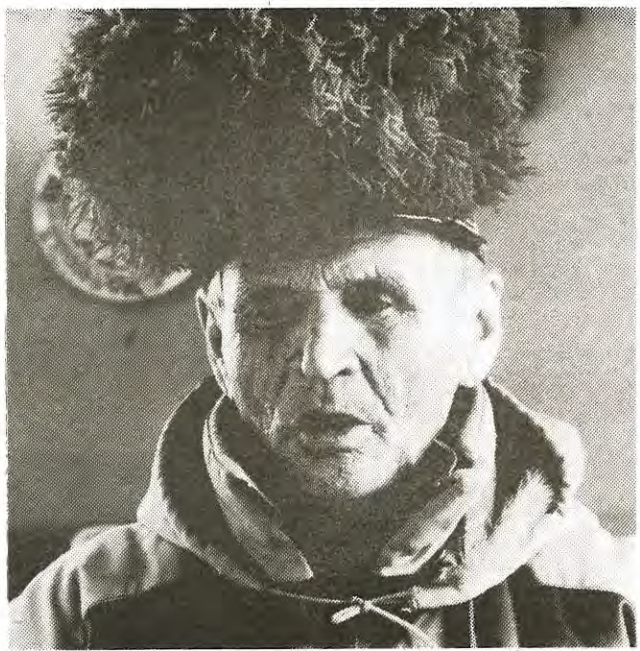
— Vi kan ju inte ha en massa döda renar skräpande vid vägkanterna. Därför plockade vi bort dem även om det egentligen inte är vårt bord.

Kommunen fick betala omkring 10.000 kronor för att få bort renarna. Det var något hundratals som forslades bort och grävdes ner. Skattebetalarna fick stå för kalaset trots att renägarna redan hade fått betalt för att ta hand om renarna.

— För kommunen var det naturligtvis en rätt onödig utgift, men när det gäller renolyckorna är det bilisterna som är det stora förlorarna, menar Gunnar Pohjanen. Den som kör på en ren och får bilen skadad får punga ut med närmare 2.000 kronor i självrisk, tappar bonus på försäkringen och får klara sig utan bil medan skadan repareras. Renägaren får i varje fall ersättning. Och om ersättningen enligt avtalet inkluderar bortforsling tycker jag att den bestämmelsen ska följas. Man ska ju inte ta betalt för något som man inte vill utföra.

• Man måste alltid vara beredd på att det finns renar på vägen. Renspåkörningarna har ökat kraftigt. Samerna borde hålla efter renarna lite bättre tycker bland andra vägdirektör G. Börje Åström.

Var tredje timma, dygnet om och året runt, går Olle Sarri ut på gården för att läsa av sina instrument. Nu är det risk för att både han och brodern Nils blir av med sina jobb. Det tycker förstås pappa Enok (ovan) är en skandal. Det var Enok Sarri som skötte mätstationen de första 25 åren.

Ska Olle få ersättas av en automat

Nikkaluokta är Sveriges kallaste plats. Årsmedeltemperaturen är minus två grader. När det smäller till som värst kryper kvicksilvret ner mot minus 50.

Varje dag får vi via radion veta hur många grader det är i Nikkaluokta. Här finns en av SMHI:s mätstationer. Den har familjen Sarri skött sedan 1950. Först genom riksbeckante väder-

Går SMHI:s planer igenom ställs börderna Sarri mer eller mindre på bar backe. När två jobb försvinner i Nikkaluokta blir effekten ungefär lika katastrofal som om gruvdriften lades ner i Malmberget.

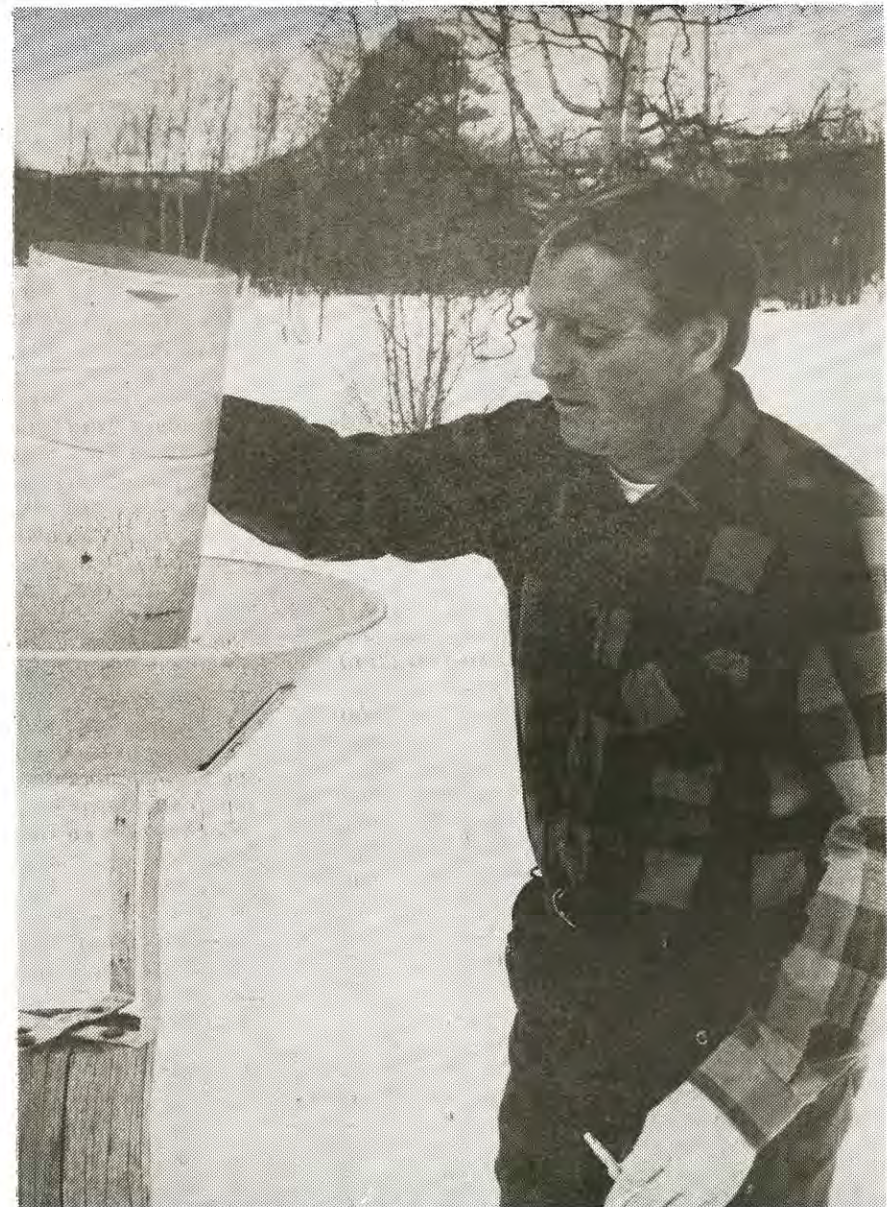
— Här finns helt enkelt inga andra jobb att få, säger Olle Sarri. Och flytta varken vill eller kan vi. Både min bror och jag har byggt villor. Och vem köper villa i Nikkaluokta? När vi byggde trodde vi naturligtvis att våra jobb var säkra. Nu vet vi att vi över en natt kan ersättas av en elektronisk låda. Det känns naturligtvis lite pirrigt.

Bröderna Sarri delar på en tjänst. Det jobbet kombinerar de med turism.

Som alla i Nikkaluokta. Sommardag sköter de familjeanläggningen vid Ladtojaure. Där driver de en liten servering och transporterar fjällvandrare med båt över Ladtojaure.

— Men vi har ju en mycket kort säsong, säger Olle. Riktig fart är det egentligen bara under en enda intensiv månad. Turismen kan därför aldrig bli annat än ett komplement, leva på den året om går inte. Därför hamnar vi i en besvärlig sits om SMHI sparkar oss. Då försvinner ju Nikkaluoktas enda fasta arbetstillfällen.

Var tredje timma dygnet om skickar Olle och hans bror väderbesked till SMHI. Numera gör de det via en data-

siaren och turistmannen Enok. När han gick i pension tog sönerna Nils och Olle vid.

Nu är risken stor att Nils och Olle får sparken. SMHI vill ersätta dem med en automatlåda. Det blir billigast så.

terminal. Alla uppgifter är kodade till siffror och alltså för en utomstående helt obegripliga.

— Men jag lämnar betydligt fler uppgifter än en automatisk avläsare kan göra, säger Olle. Molnhöjden klarar exempelvis bara ett tränat observantöga. Och molnhöjden intresserar inte minst alla flygare.

Det var F 21 som en gång tog initiativet till observationsstationen i Nikkaluokta. Enok Sarri skickades som värnpliktig på "väderkurs" och fick sedan också bli observatör hemma i byn. Det jobbet skötte han i 25 år.

— Det var mycket jobb och dålig förtjänst i början, säger Enok. De för-

sta 15 åren hade jag 223 kronor i månaden. Min fru var biträde men hon fick ingen lön alls.

Enok Sarri vill för sin del inte tro att hans gamla jobb ska rationaliseras bort. Han säger:

— Det tror jag inte att flyget och kommunen går med på. Kommunen har redan protesterat mot SMHI:s planer och jag hoppas att det stödet ska väga tungt. Att automatisera landets mest kända väderstation kan ju inte vara vettigt. Jag tänker då inte bara på att mina söner blir av med sina jobb. Alla måste ju också förstå att ett instrument i vissa fall är underlägset det mänskliga ögat.

Dammbrott en katastrof

I oktober upptäcktes ett läckage i Suorvadammen. Vatten strömmade ut från åtminstone två ställen. Läckaget uppgick till åtta kubikmeter i minuten och orsakade förstås ett stort pådrag. Vattenfall sänkte vattennivån för att lätta på trycket, lokaliserade läckorna och såg till att de blev täta.

Någon allvarlig olycka inträffade alltså inte denna gång. Ett dammbrott skulle däremot fått mycket katastrofala följder. Det konstaterade den kommitté för

Jämställdhetskommittén:

Barnens bästa målgrupp

1983 bestämde sig kommunen för att satsa på ökad jämlikhet både inom näringslivet och den politiska verksamheten i Gällivare. En jämställdhetskommitté tillsattes. Den har 15 ledamöter om man också räknar suppleanter. 14 av ledamöterna är kvinnor. Den 15:e heter Jan-Erik Gäderblom och är kommitténs ordförande.

Helst skulle Jan-Erik Gäderblom ha sett att kommittén bestått av lika många män som kvinnor.

— Det är ju ett mål så gott som något, tycker han. Att få jämlikhet i samhället är min målsättning. Och jag vill se snabba resultat. Kanske var det därför jag blev ordförande.

undersökning av allvarliga olyckshändelser som utrett händelsen för regeringens räkning.

Kommittén konstaterade att ett dammbrott skulle resultera i att omkring sex miljarder kubikmeter vatten med en hastighet av 15 kilometer i timmen skulle rusa iväg nerför Lule älvdal. Med mycket allvarliga konsekvenser som följd. Inom Gällivare kommun skulle ett 40-tal bofasta beröras.

Gällivares jämställdhetskommitté är alltså inne på sitt fjärde år. Arbetet har hittills i stor utsträckning gått ut på att kartlägga den stora motsats till jämlikhet som nu råder i samhället.

Gäderblom:
— Vi har inventerat könsfördelningen i de politiska partierna och på arbetsplatserna. Därför vet vi att det är långt kvar innan vi kan tala om jämlikhet. När vi räknade de ordinarie ledamöterna i kommunens styrelse och nämnder fann vi att 73 procent var män och alltså bara 27 procent kvinnor. Den undersökningen gjordes 1984 och det har tyvärr inte blivit mycket bättre sedan dess.

Nu tycker Jan-Erik Gäderblom och hans kommitté att det är dags att på allvar ta itu med problemet. Flera kampanjer planeras och de riktar sig i första hand till barnen. Till hösten inbjuds alla mellanstadielever till en teckningstävling på temat jämställdhet. Varje klass ska få plocka ut den bästa teckningen som sedan ställs ut och deltar i tävlingen.

— Vi tycker det är självklart att barnen är vår bästa målgrupp, säger

Gäderblom. De ska kunna skapa den öppenhet i samhället som vi strävar efter men som det hittills varit svårt att uppnå. Nästa generation kommer förhoppningsvis att lyckas bättre. Därför satsar vi på de allra yngsta. Nästa år ska vi exempelvis genomföra ett rollspel för barn i fyra- och femårsåldern.

STF får hjälp

Svenska Turistföreningen måste investera 360.000 kronor för att kunna fortsätta båttrafiken på Langas och Akkajaure. MF Storlule och MF Langas måste nämligen kompletteras med ny räddningsutrustning. Åtta gummiflottor, en följbåt med motor och ett radiosystem ska därför inhandlas.

STF har begärt hjälp av Gällivare och Jokkmokks kommuner, som kommer att ställa upp med 90.000 kronor var. Pengarna tas ur vattenregleringsmedlen.

Båttrafiken på Lulevattnet är omfattande. Förra året hade MF Storlule 5.057 och MF Langas 6.532 passagerare.

Björnarna åter i toppen

Folk som jobbar på Dundret ska naturligtvis kunna åka skidor. Det kan de också. Den saken bevisade Dundret-personalen ännu en gång i den årliga kommunistafetten. Dundrets Björnarna — ett av de många fiffiga namnen i denna tävling — tog hem en överlägsen seger och leder tävlingen om vandringspriset med mycket bred marginal.

Årets kommunistafett över 4x2,5 kilometer samlade bara 25 lag. Det normala brukar vara 35-40. Men ar-

rangemanget var som vanligt högklassigt. Det gäller inte minst prisbordet, som Erik Palo som vanligt lagt ner ett enormt arbete på att få högklassigt. Resultat:

1. Dundrets Björnarna (Tord Karlsson, Robert Johansson, Susanne Bengtsson, Kurt Nilsson) 39.00
2. Tomaterna (Stig Midbjer, Thea Wikman, Vera Nilsson, Einar Nilsson) 43.00
3. Snöstjärnan (Sylvia Eriksson, Gerhard Larsson, Göta Isaksson, Vivi Larsson) 43.32
4. Team Triangeln (Knut Hen-

- riksson, Ritva Lundgren, Margareta Lantto, Åke Malmadal) 44.05
5. Landslaget (Åke Augustsson, Runo Nordlund, Felix Wikman, Sigge Tallhed) 45.40
6. Norrskenet 7. Laggen 8. Kyrkokvartetten 9. Värmeverkarna 10. Brandkåren.

Kommunals Idrottsförening vill passa på att tacka alla som hjälpte till att göra tävlingen till en minnesrik skidfest.

Önskar alla
läsare en

GLAD
SOMMAR

Säg inget ont om myggorna. De är nyttiga varelser. Men utsätts allt för ofta för elakt förtal. De är inte alls så stora som helikoptrar som ilvilliga — sydsvenska kan vi tänka — tungor förtäljer. Möjligen kan man hitta myggor som är tillräckligt stora för att man ska kunna torka dem och använda dem som mjölkpallar. Det gjorde man i Lappland på den tiden när det fanns kor att mjölka.

Visor

Det bjuds på en hel del nyheter i Gällivare program denna sommar. En är Ettöresfestivalen. Och vad är då Ettöresfestivalen? Lars förklarar:

— Det är TBV och Friska Gällivare som står gemanget. Det har kommit till för att ama uppmuntras att plocka fram de dialektala sina byråldor. Meningen är att de ska bli ett kommande arrangemang. En dialektal mots visfestivalen i Västervik helt enkelt.

Ett 15-tal trubadurer blir med i premiären

Samelandslagets stjärna är norrmanen Tor Sara, som i vardagslag spelar för storklubben Välerengen.

S

Att de
av kal
kultur
Juli b
kamp
Fol
Det ö
Gälliv
har s
Laget
tuffar
säker

Avflyttade inbjuds till jubileumsfest

Nästa år är det dubbla jubileer i Gällivare/Malmberget. Då är det 100 år sedan Malmbanans södra omlopp togs i bruk. Samtidigt grundades samhället Malmberget.

Båda jubileerna ska naturligtvis uppmärksammas. Och det riktigt ordentligt dessutom. Förberedelserna pågår sedan länge. I Malmberget börjar den rekonstruerade Västerlånggatan ta form och för malmbanefirandet arbetar fem kommuner med specialprogram.

12 mars blir första jubileumsdagen. Det var nämligen den dagen 1888 som det första malmtåget tuffade iväg från Malmberget.

Med hjälp av Malmbanans Vänner ska kommunen nu rekonstruera den turen. Jubileumståget från Malmberget till Luleå ska bara innehålla gamla vagnar och dras av ett 75-årigt lok.

Kungaparet har bjudits in till jubileumsturen. Liksom en rad andra celebra gäster.

I juni inleds andra avdelningen av jubiléet. Västerlånggatan invigs den 11 juni och inleder en lång sommars jubileumsarrangemang med mineralmessa, krönkikespel och mycket annat. Alla kommer exempelvis att kunna vara med i en attraktiv guldjakt. En guldtacka kommer att gömmas någonstans i Malmberget. Den som hittar tackan får behålla den.

Jubileerna ska naturligtvis utnyttjas som turistattraktioner. Och en grupp tänkbara besökare som kommunen vill satsa speciellt på är alla gällivarebor som har flyttat från kommunen.

Meningen är att alla dessa människor ska få en personlig inbjudan. Det är en mycket stor skara. Sedan 50-talet har 20.000-30.000 personer lämnat kommunen.

— Vi ska försöka få tag på adressen till alla sammans, säger kommunens turistansvarige Lars Israelsson. När adresserna är klara kommer vi att skriva brev till var och en. Jag tror att det är en mycket viktig grupp att nå. Alla har säkert en önskan att besöka sin gamla hemkommun. Vi tycker att jubileumsåret är ett lämpligt tillfälle.

En personlig inbjudan ska göra susen. Det tror Lars Israelsson. Men han ser förstas också gärna att alla gällivarebor uppmuntrar sina utflyttade vänner och bekanta att göra ett återbesök nästa år.

— Personlig påverkan brukar ge bra resultat, säger han. Därför vill jag gärna uppmana alla i kommunen att dra sitt strå till stacken. För visst vore det roligt om vi nästa år fick uppleva en invasion av gamla gällivarebor. Kanske kommer vi vad det lider att ta till någon form av morot för att uppmuntra folk att göra jubileumsåret till något alldeles extra.

Martin behöver prylar

Västerlånggatan tar form allt mer. Om ganska exakt ett år ska den invigas.

— På byggsidan flyter allt som det ska, säger projektledaren Martin Sandin. Men vi behöver ändå hjälp om allt ska bli klart i tid. Gatan ska ju inte ramas in av tomma hus. Meningen är att de ska inredas också. Därför behöver vi massor av prylar från sekelskiftet — möbler, textilier, kläder, husgeråd, fotogenlampor, cyklar, ja, allt som folk hade omkring sig på den tiden.

Denna vädjan från Martin Sandin har tidigare varit införd i kommunbladet. Den gav tyvärr ett mycket magert resultat. Kanske är det helt enkelt så att folk inte vill släppa ifrån sig sina dyrgripar.

Vi provar alltså en gång till. Den som har gamla prylar och vill hjälpa energiske Martin och han medarbetare kan ringa 183 96 (Martin) eller 186 32 Inger Junkka, turistbyrån.

Den 12 mars nästa år går jubileumståget från Malmberget till Luleå. Förhoppningsvis med både kungen och drottningen ombord.

PLUPP barnens favorit

Hej alla barn. Att jag heter Plupp vet ni förstas redan. Jag är ju en riktig kändis eftersom Inga Borg skriver ett par böcker om året om mig. Och det är böcker som jag vet att massor av barn läser.

Ni vet alltså att jag bor i Lappland. Jag har en liten kåta vid en sjö som heter Blåvattnet. Men i den brukar jag inte bo på sommaren. Då gör jag långa vandringar för att träffa alla mina vänner bland djuren. Eller rättare sagt — gjorde.

Nu är det slut på långtripparna. I fortsättningen blir Gällivare min sommaradress. Drygt två månader varje sommar ska jag bo där. På hembygdsområdet närmare bestämt.

Så långt den lille blåhåriga "osynlingen" Plupp, som nu kliver ut ur boksidorna för att visa upp sig i Gällivare. Det är tänkt att han ska bli sommarens stora turistattraktion.

— Hembygdsområdet ska vara ett levande utflyktsmål, menar Lars Israelsson. Därför försöker vi hela tiden skapa nya aktiviteter. Hittills har vi dock inte haft särskilt mycket att erbjuda de allra yngsta. Den bristen rättar vi till genom att satsa på Plupp. Honom tycker barnen bevisligen om. Dessutom är han som skraddarsydd för vår miljö.

KOMMER PÅ FLOTTE

Den 14 juni kommer Plupp till Gällivare. Han kommer mycket stilfullt — på en flotte utför Vassaraälven. Efter den 14 juni kan han träffas hela sommaren.

— Jag tar emot barn från omkring fem år och i grupper, säger han. Men jag är tacksam om ni bokar plats i förväg. Och glöm inte att ta myggolja med er.

ÖPPETTIDER:

Från 22/6 är vår levande verkstad och försäljning öppen måndag-fredag 10-18 och på söndagar 10-15.

För gruppaktiviteter är samlingsstiderna 10.00 och 14.00 alla dagar. Upplysningar och bokningar på tfn. 0970-100 10.

på dialekt

aktivitets-
len.
Israelsson

verkligen kändisar. Eller vad sägs om Margareta Kjellberg och Gunnar Svensson, eller som han också kallas — Helmer Bryd? De får sällskap av en rad duktiga norrbottningar, bland annat Bo Lindberg, Svanstein, Maj-Britt Isaksson och Bo Agstam, Boden, Torvald Pääjärvi, Pajala och Pite visklubb.

Visfestivalen pågår i två dagar nämligen 13-14 juni. Första dagen är samlingsplatsen Svanparken i Malmberget. Dag två blir det sång och musik på hembygdsområdet.

Några är

Samiskt landslag

händer mycket i Gällivare i sommar framgår inte minst endarieret på sista sidan. Utflykterna är många liksom de alla begivenheterna. Också de idrottsintresserade får sitt. Under bland annat på skidtävling (I) i Hakkas och landslag i fotboll i Gällivare.

Ullsfesten arrangeras 24-26 juli och blir en triangelkamp. Svenska OS-laget kommer på besök och möter i en turnering av SK och det svenska samelandslaget. Ja, just det — nu återna ett alldeles eget landslag. Det är inte helt nytt. Mötte Åland förra säsongen. Nu blir motståndet ännu större. Det lag Östtyskland satsar på inför OS är alldeles hyperstarkt.

Leksaker och slöjd i muséet

Specialutställningarna gör verkligen lycka på hembygdsområdet i Gällivare. Många saknar väl fortfarande den trevliga lanthandeln, som tyvärr revs direkt efter marknaden.

Nåja, lokalen står inte öde för det. Lanthandeln har fått ge plats för en leksaksutställning. Och den är minst lika trevlig den.

— Det har varit en fantastisk rush, här säger hembygdsföreningens ordförande Lars Israelsson. Det har kommit skolklasser från när och fjärran för att se utställningen. Jag tycker själv att vi har lyckats bra med den. Utställningen är ju både överskådlig och innehållsrik.

Leksaksutställningen pågår hela sommaren. På andra håll i muséet visas prov på vad Gällivares slöjdare och hantverkare kan. Och det är inte lite det.

— Vi räknar med att kunna visa upp en mycket fin kollektion av samisk slöjd, säger Lars Israelsson. Förutsättningarna är ju mycket goda. Gällivare har alltid haft fina slöjdare. En specialavdelning ska lyfta fram rotslöjden. Den var nära att dö ut när den återupplivades av Asa Kitok. Besökarna kommer att få se en del av hennes fantastiska alster. Medverkar gör också hennes döttrar Ellen Andersson och Margit Åström, som på ett enastående sätt har fört arvet vidare.

Naturligtvis kommer muséet också att sälja slöjd under turistssäsongen.

Leksaker och sameslöjd är attraktiva saker, men muséet har faktiskt mer än så att erbjuda sina sommarbesökare.

— Vi vill visa upp vad den häandige kan åstadkomma med trä, säger Lars Israelsson. Sameslöjden är en del, men vi har ju i den här kommunen också många duktiga träsnidare. De kommer också att vara representerade i muséet i sommar. Vi ska plocka ihop så många "gubbar" vi får plats med av Åke Sundqvist, Svante Oskarsson, Kjell Bergqvist och Martin Stenström.

Hembygdsområdet kommer alltså att vara värt ett besök i sommar. Tipsa alla bekanta som kommer på besök om den saken!

När den samiska rotslöjden var på väg att dö ut grep Asa Kitok in och räddade den. Och gjorde det på ett mästerligt sätt. Arvet har lika mästerligt förts vidare av döttrarna Ellen och Margit.

Kommunalrådet om turismen:

— VI MÅSTE FÅ FOLK ATT STANNA LÄNGRE

Ulf Sundberg är kommunalråd i Gällivare. Ensamt kommunalråd. Han är socialdemokrat och representerar det i särklass största partiet. Numera har dock inte SAP egen majoritet i fullmäktige.

Ulf Sundberg tror på turismen:

— Vi slog för flera år sedan fast att den är en näring som alla andra. Och det är en näring som artar sig bra. Gällivare har förutsättningar att satsa på tursim. Vi har bara kommit en bit på väg ännu, men redan nu är nog turistnäringen direkt lönsam. Dessutom ger den omkring 400 gällivarebor åretomjobb.

Visst har Gällivare förutsättningar. Gällivare kan ju locka med attraktioner i massor. Gruvor, midnattssol, älvar, för fiske och flottfärder, samer, med renar och en storslagen fjällvärld. För att inte tala om Dundret, detta enastående välplacerade läggfjäll.

— Dundret är fantastiskt och det har folk äntligen börjat upptäcka, säger Sundberg. För tio år sedan var det mest norrbottningar som sökte sig till Dundret. Nu är det känt över hela Norden. Det var nog World Cup-tävlingarna som blev det stora avstampet. Nu har Dundret också fått den kapacitet som krävs för en ordentlig marknadsföring. Nära 600 gäster får ju plats i hotell och stugor.

Som sagt — Gällivare har förutsättningar. Och är därför — självklart — en av de regioner som turistrådet kommer att stötta i fortsättningen.

— En viss prioritering är nog nödvändig när det gäller turismen, säger Sundberg. Alla kommuner kan ju inte satsa på samma saker och på samma målgrupper. Turismen får inte göras till något självändamål. Satsningarna ska naturligtvis göras där förutsättningarna finns.

Aktiviteter

Gällivare har flera år i rad noterat uppgångar när det gäller turisttillströmningen. Anledningarna är som vanligt flera. De egna offensiva satsningarna har naturligtvis haft stor betydelse. Men kommunen har också haft draghjälp av satsningen på Inlandsbanan och på tillkomsten av Nordkalottvägen.

Gällivares problem är att turisterna stannar för kort stund. Många gör bara ett snabbt uppehåll.

— Därför är det viktigt att vi satsar på aktiviteter, menar Sundberg. En bit på väg har vi kommit, men vi måste ha fler attraktioner som lockar besökare. Några är på gång.

Storprojekt

De attraktioner Ulf Sundberg tänker på är i första hand kåkstaden i Malmberget och naturparken på Dundret. Den beryktade kåkstaden från Malmbergets första år håller som bäst på att rekonstrueras. I varje fall en del av den. 1988 fyller Malmberget 100 år och då ska kåkstadens Västerlånggata stå klar. Den kommer förstas att bli ett självklart utflyktsmål.

Naturparken på Dundret kan bli den verkligt stora attraktionen i Gällivare. Det är en storsatsning som kostnadsberäknats till omkring 60 miljoner kronor. För att klara den investeringen behöver Gällivares kommun hjälp. Därför är byggstarten osäker.

För kommunalrådet Ulf Sundberg är turismen en självklar och viktig näringsgren för Gällivares del. Han menar också att kommunen har förutsättningar att bli en vallfartsort för turisterna. Men fler attraktioner behövs.

— Projektet har legat hos länsstyrelsen över ett år nu, säger Sundberg. Tyvärr har parken kopplats till blivande Polar Zoo i Jokkmokk. Det är olyckligt eftersom det innebär en försening för vår del. De två projekten borde inte behöva ställas mot varandra. Dundretparken är ju inget zoo även om det kommer att finnas en del djur där.

Lämnar Ritsem?

Gällivare ska alltså satsa på attraktioner i fortsättningen. Enligt Ulf Sundberg är det i stort sett färdiginvesterat på anläggningssidan. Undantaget är Sjöfallsleden där vissa upprustningar är nödvändiga. Anläggningarna är primitiva i både Ritsem och Sjöfallet.

— Vi orkar nog inte med att satsa på båda dessa ställen, säger Sundberg. Kanske överger vi Ritsem för en rejäl satsning på Sjöfallet. En upprustning kommer vi också att medverka till i Nikkaluokta. Där ska en ny servicebyggnad byggas. Bara den kostar fem

miljoner. Dessutom behövs en landningsplats för helikoptrar.

Ett annat projekt som står högt på Ulf Sundbergs önskelista är en förlängning av Sjöfallsleden så att också Gällivare får en vägförbindelse med Norge. Den mellanriksvägen har varit aktuell i många år.

— Både Gällivare och Kiruna skulle tjäna på att den vägen byggdes, menar Ulf Sundberg. Turisterna kunde ju på så sätt ta en väg till Norge och en annan därifrån. Och tvärtom naturligtvis. Men innan vägen kan byggas måste vi få militären, naturvårdarna och samerna med oss.

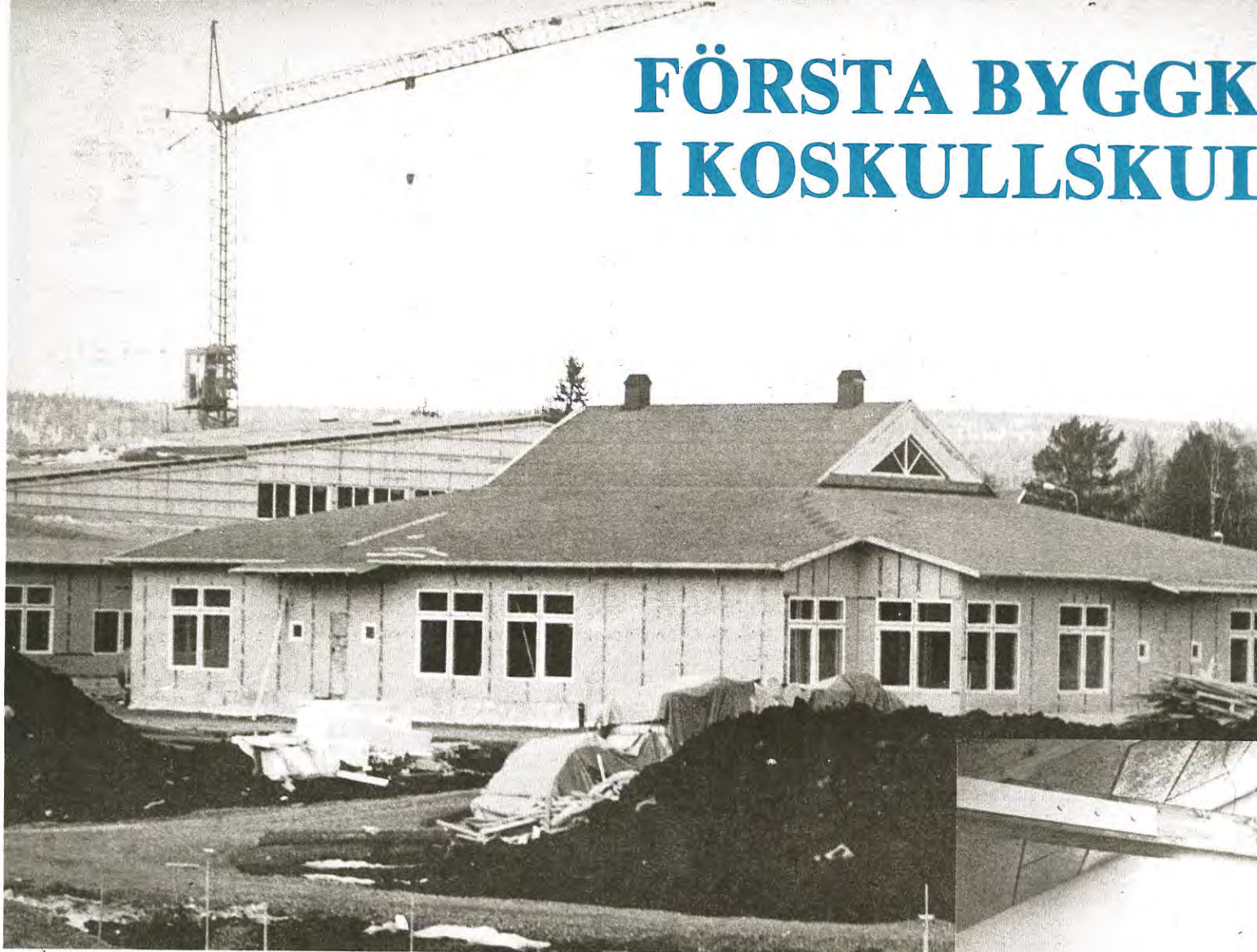
Till sist en självklar fråga till Gällivares kommunalråd:

— Om du fick en gäst som aldrig varit i Gällivare tidigare och som du skulle visa runt någon dag vart skulle du då ställa färd?

— En rundtur i samhället skulle ge till Dundret, hembygdsområdet och gruvområdet. Hade vi tid skulle vi också göra en tripp till Killingi, som verkligen är ett av kommunens finaste smultronställen.

FÖRSTA BYGGKRANEN I KOSKULLSKULLEN

Allis i Koskullskulle har tagit form och i månadsskiftet oktober/november ska bygget vara klart att tas i bruk. Skolan ska flytta in när det är dags för ny vårtermin.

I Allis är det högt i tak som i en kyrka. På bilden nedan ses Björn Persson, fritidskontoret, Barry Widman, tekniska kontoret och Rolf Hannu, Kos AIF i det gemensamma utrymme som ligger som ett torg mellan klassrummen i skoldelen av Allis.

Allis i Kos är en helt unik satsning

—Det här är första gången någonsin som vi sett byggkranar i Kullen. Allis har också blivit bra.

Stig Strand, ordförande i Koskullskulle intresseförening, är med på rundvandring i nya allaktivitetshuset i Koskullskulle. För Stig Strand och många av Kulleborna representerar byggkranarna som svänger över Allis-bygget utveckling och framtidstro.

I Koskullskulle är förväntningarna stora på Allis, med ny skola och nytt Folkets Hus, totalt 2 500 kvadratmeter.

"Allis" i Kullen är idag kommunens största bygge — totalkostnad cirka 28 miljoner — och ska rymma skola, förskola, dagis, vävstuga, snickarverkstad, bibliotek och kanske Kullens första restaurang.

När "användarna" eller åtminstone representanter för de olika förvaltningarna inom kommunen som ska arbeta i Allis vandrade runt på bygget tillsammans med Kos AIF, pensionärsorganisationen och intresseföreningen klättrade fortfarande byggnadsarbetarna runt väggarna. I höst vid månadsskiftet oktober-november ska allt vara klart. Bland annat med den nya aulan byggd för att ta emot teater och visa film på ett mer publikfriande sätt än vad som tidigare varit möjligt i Kullen.

Bakom utformningen av Allis ligger en arkitektävling som i sig gjorde att fantasin och friheten fick större spelrum som; "djärv och tuff".

Gamla och unga

Allis har också sina rötter och idémässiga upprinnelse inom de studiecirkel som drevs under generalplanarbetet i början på 80-talet. Medlem-

marna i cirkelarna var också till största delen medlemmar i intresseföreningen och ett önskemål för framtidens Koskullskulle var en ny form av Folkets Hus.

— Det var då tanken dök upp med ett Folkets hus i modern tappning. Det gamla har gjort sitt. Filosofin här är samutnyttjandet mellan gamla och unga. Från början hade vi ingen tanke på att skolan kunde vara med och dela på huset. De kom med senare när det blev aktuellt att bygga om och rusta upp skolan.

Egen karaktär

Allis har också fått en egen karaktär. I den del som ska rymma grundskolan med klass 1-6 ligger klassrummen samlade runt ett gemensamt utrymme, högt i tak som en kyrka. Med ljuset som faller in från gavelfönster uppe under taknocken. Alla innertak bärs upp av ljusa limträbänkar. Intrycket är ljust och luftigt.

Den ekonomiska satsningen med drygt 28 miljoner på Allis i ett samhälle av Koskullskulles storlek är unik.

Sättet att bygga och att låta gränserna mellan de olika delarna vara flytande

har inte gått helt smärtfritt. Olika personalgrupper har uttryckt oro inför traditionsbrotten.

Verkligen fint

— Men det har verkligen blivit fint. Det tror jag alla måste vara överens om, säger Harry Brännström, vice ordförande i kommunstyrelsen och delaktig i beslutet om Kullens nya Allis.

— Just nu fattas det ett klassrum i förhållande till antalet barn. Men om man förutsätter att det är en barnpuckel just nu så går det problemet också att lösa om viljan och intresset finns. Ett förslag som verkar vettigt är att dela vävstugan så att man på så sätt får ett extra klssrum, säger Stig Strand.

En lösning som visserligen skulle inkräkta på vävutrymmena men lösa problemet till dess att barnskolan på låg- och mellanstadiet i Koskullskulle planar ut och rymmer i ett klassrum per årskurs.

Restaurang?

Förväntningarna på Allis är stora i Kullen, de möjligheter som snickarverkstaden och vävstugan erbjuder, och redan finns det embryon till grupper

som planerar ny verksamhet i Allis.

Nu finns det också ett förslag att den traditionella matbespisningen som är kopplad till skolan ska få stryka på foten till förmån för en mer ordinar restaurang som sköts på entreprenad. Tillgänglig inte bara för dagis och skolan utan för alla som vill ha en kopp kaffe eller äta lunch respektive middag.

— Det är möjligt att de som arbetar i Vitåfors kan vara intresserade av det alternativet istället för att äta i man-

skapshuset, säger Anders Blom, avdelningschef på socialbyrån, som dessutom tror att en restaurang med öppet exempelvis från 8-21 skulle ge ytterligare liv åt Allis.

— Det skulle också bli den första restaurangen i Kullen.

Efter husesyn i Allis bildades en arbetsgrupp med skolan som samman kallande. Skola, social, fritids och kulturförvaltningen ska gemensamt hitta former för nyttjandet och komma överens om rutiner inom huset.

Miljonsatsning på Sjöfallsleden

Nu ska kommunen satsa 5 miljoner kronor på en upprustning av husvagnsparkeringarna längs Sjöfallsleden. En enkät som gjorts bland kamparna under våren visar att de har varit missnöjda med de sanitära förhållandena. De provisoriska toaletter och duschbaracker som placerades ut inför årets vårsäsong har inte fungerat tillfredsställande. Därför har det också hörts klagomål från husvagnsägarna.

— Den lösning vi provade i år var enbart provisorisk och det betonade vi också i förväg, säger Lars Israelsson.

Nu ska provisorierna bort och ersättas med permanenta husvagnsparkeringar. Går allt enligt planerna ska tre parkeringar stå klara till nästa

vårsäsong — 110 platser i Ritsem, 120 i Vietas och på Sjöfallsplattan. Samtliga platser får eluttag. En servicebyggnad på 110 kvadratmeter rymmande toaletter, tvättrum, kök och duschar byggs på alla tre platserna.

Beslutet tas vid junifullmäktige den 9 juni. I princip ska spadens kunna sättas i jorden dagen därpå.

— Vi måste naturligtvis komma igång så snabbt som möjligt för att allt ska vara klart till säsongstarten nästa vår, säger Israelsson.

Projektet har kostnadsberäknats till fem miljoner. Kommunen räknar med att få disponera vattenregleringsmedel.

GÄLLIVARE-VATTEN är nästan bequerelfria

Många kommer till Gällivare för att fiska. Kaitum lockar. Bland många andra vatten. I sommar blir tillströmningen av sportfiskare säkert större än någonsin. Nu är det nämligen vetenskapligt fastslaget att det är helt ofarligt att äta fisk som fångats i Norrbotten.

Fisken i de norrbottniska sjöarna och älvarna innehåller bara obetydliga mängder av cesium 137. Det visar prover som tagits av radiofysikerna vid universitetet i Umeå.

Det finns faktiskt vatten i länet där fiskarna är rena som snö. I Torneträsk innehåller rödingarna inte den endaste bequerel.

Också för Gällivares del är siffrorna mycket fina. Prov har tagits i bland annat suorumagasinet och här är cesiumkoncentrationen i örtingen bara 54 bequerel. Och alltså helt ofarligt att äta även i större mängder.

Efter haveriet i Tjernobyl har rapporterna duggat tätt om allt för höga halter av cesium i bland annat fisk.

Men ingen behöver vara orolig för fisken i Norrbotten, säger Thomas Hederyd, fiskerikonstuler vid länsstyrelsen i Norrbotten. Det är viktigt att vi får ut det beskedet. I debatten har man tyvärr buntat ihop Norrbotten med övriga norrlandslän. Men här är förhållandena helt annorlunda än längre söderut.

Alla prover som tagits i Norrbotten visar att gränsvärdena ligger långt un-

der de tillåtna gränsvärdena. I Sverige gäller ju 300 bequerel per kilo. Den gränsen är förhållandevis lågt satt. I Norge gäller 6.000 bequerel och i Finland 1.000.

Noll bequerel

Fiskarna i Norrbotten ligger långt under gränsvärdet. Och allra bäst är situationen i kirunaområdet. Torneträsk är en nästan helt cesiumfri sjö. De prov som tagits visar att rödingen innehåller noll bequerel (!) och sikens sex. Också den mycket populära sjön Råstojaure — på tredje plats i Norrbotten när det gäller kortförsäljningen — ligger mycket bra till. Rödingen i Råsto kommer upp i 61 bequerel.

Både sport- och yrkesfiskarna har drabbats hårt av katastrofen i Tjernobyl. I Norrbottens inland finns det ett

Fiskarna i norra Lappland är helt ofarliga att äta. Det ger de undersökningar som gjorts klart besked om.

hundratals binäringsfiskare som tillsammans fångar 120-140 ton röding och sik varje år. Värdet av den fisken är omkring 1,7 miljoner kronor.

För dessa fiskar är det naturligtvis viktigt att oron och osäkerheten skingras så fort som möjligt, säger Hederyd. Och bäst skingras man nog missförstånden genom att lägga fram vetenskapliga resultat. Och de visar alltså att Norrbotten är ett nästan helt cesiumfritt lä.

Dras mot norr

Men det är förstas inte bara yrkesfisket som nu får draghjälp av de positiva rapporterna från universitetet i Umeå. Även sportfiskarna kan ju andas ut. Och sportfisket är faktiskt en större inkomstkälla än yrkesfisket. Tio gånger större rentav. I varje fall om man räknar med de spridningseffekter hobbyn har. Sportfiskaren behöver ju både mat, utrustning, logi och mycket annat.

I Norrbotten säljs fiskekort som aldrig förr. I fjol var det sammanlagda

värdet av korten 1,2 miljoner. Och den kommer nu att stiga.

Eftersom folk på grund av cesiumrisken inte gärna vill fiska i exempelvis Jämtland och Västerbotten söker de sig nu till oss, säger Thomas Hederyd. Här gäller det gamla talesättet att den enes död är den andres bröd. Ända sedan olyckan i Tjernobyl har folk ring och undrat hur läget är i Norrbotten. Och vi kan alltså tryggt säga att man utan risk kan fiska i hela länet.

Det verkar alltså som om landets sportfiskare kommer att dras mot norr i en tidigare aldrig skådad ström denna sommar. Och alla kommer att få plats.

Gällivare vill placera den välkända gruvgubbe av stål i storformat i Malmberget. Som offentligt utsmyckning med andra ord. Det tycker Tuoddargruppens medlemmar inte om. De anser att gubben inte har några konstnärliga kvaliteter och vill nu att kommunen omprövar sitt beslut.

Suorva näst bäst

Det säljs fiskekort som aldrig förr i Norrbotten. Ökningen beror med säkerhet på att landets sportfiskare fått klart för sig att vattnen i norr är bequerelfria.

Länsstyrelsen har roat sig med att titta på kortförsäljningen och med den som grund har topplista för länets fiskevatten gjorts upp. Gällivare har två vatten med bland de fem främsta på denna lista.

Toppar listan gör Sävvaure i Arjeplog. På andra plats kommer sedan vårvintrarnas stor utflyktsmål Suorumagasinet, på tredje plats Råstojaure, på fjärde Adolfström/Gautosjö och på femte Kaitumsjöarna.

Torneträsk finns konstant nog inte med. Det beror på att det inte säljs några separata kort till den sjön, som ju bara den dag Lapplandsmästerskapet arrangeras lockar till sig 2.000 fiskare.

SSA-rådet vad är det

Har du hört talas om SSA-rådet? Om inte kan vi tala om att förkortningen står för Samverkan Skola Arbetsliv. Rådet ska med andra ord underlätta elevens kontakt med det lokala arbetslivet. Rådet fungerar därför som ett rådgivande organ till skolstyrelsen. SSA-rådets förslag och skolstyrelsens beslut ska alltid bygga på samförstånd och samplanering.

Ett aktivt SSA-råd måste ha bra kontakt med både skolans och näringslivets personal för att kunna stödja, tipsa och entusiasmera, säger Kjell Tunlid, som är rådets sekreterare.

I rådet sitter representanter för arbetstagarerna, arbetsgivarna, skolstyrelsen, skolledningen, arbetsförmedlingen och SYO-verksamheten. Totalt tolv ordinarie ledamöter. Ordförande är Valter Vågman.

SSA-rådet har fungerat sedan 1979 och har undan för undan fått allt större betydelse. Rådet medverkar vid uppläggnings av studiedagar och temadagar, deltar aktivt i SYO-verksamheten och ser framför allt till att eleverna får ut så mycket som möjligt av praktikjobb och studiebesök.

Kjell Tunlid förklarar:

Kommunens stora arbetsgivare har representanter med i rådet och det underlättar förstas vårt arbete i allra högsta grad. Rådets ledamöter är dessutom aktiva på det sättet att de ofta är ute och informera i skolorna. De mindre företagen hjälper vi genom att utbilda handledare. Intresset är stort från företagets sida. Ett hundratals nya handledare får genom vår försorg utbildning varje år.

Kjell Tunlid tror att SSA-rådet kommer att få allt större betydelse.

Verksamheten i skolan går ju allt mer ut på att bredda samarbetet med näringslivet, säger han.

Guldvasning är inne. Det är en aktivitet som man nu börjar satsa på lite här och var. Norrbotten ligger i täten. Nästa år arrangeras två stora tävlingar i guldvasning i norr. Gällivare ska arrangera SM. Hos Bosse Lindberg i Ferrum. Och i Lannavaara blir det något så fint som ett EM.

Visst kan du rädda ekonomin!

På socialbyrån i Gällivare har ett av distrikten arbetat med hushållsekonomisk rådgivning sedan 1984. En socialsekreterare och en utredningsassistent håller tillsammans i projektet. Att rådgivningen kom igång berodde på att några på byrån började diskutera de i deras tycke slentrianmässiga utbetalningarna av socialbidrag. Och enligt socialtjänstlagen ska ju människor stötts så att de kan leva ett självständigt liv.

Många gällivarefamiljer har redan fått hjälp med att ordna upp privat-ekonomi. Och alla som tycker att de

behöver hjälp ska också kunna få det. Det är bra att ringa till socialbyrån. Då får du tid för samtal. Väntetiden är sällan över två veckor.

Den som gör sitt första besök på byrån får träffa socialsekreteraren eller utredningsassistenten. Vid de besöket lämnas information om socialtjänstlagen, klientens rättigheter och om möjligheterna att få hushållsekonomisk rådgivning.

Om rådgivning beviljas måste familjen gå med på att lämna fullständiga uppgifter om familjens inkomster och utgifter. Dessutom krävs att familjen

för kassabok. Senare diskuteras åtgärder som kan minska utgifterna och öka inkomsterna. Familjen får också hjälp med att sanera skulderna genom socialbidrag, upprättade av avbetalningsplaner och kassaboksskrivandet.

Vid den fjärde obligatoriska träffen analyseras resultaten. Då görs vid behov också en redovisning av budgeten.

Många familjer har redan fått hjälp med att ordna upp sin ekonomi. Låt oss titta på hur det gick för Bertil och Lotta och deras tre barn på mellan sju och 17 år. Så här berättar deras handledare:

"Familjen har förekommit på socialbyrån i 20 år. De har varje kvartal kommit hit och begärt bidrag till sin elräkning. Den har alltid varit hög — omkring 3.000 kronor — eftersom de bor i villa. Slentrianmässigt har de också fått socialbidrag.

Första gången vi träffade kvinnan verkade hon kvad och rädd. Hon titade mest i taket när hon pratade med oss. Eftersom jag visste att vi är bybor båda två började jag prata med henne som man gör på landsbygden här uppe. Jag undrade förstas varför hon inte försökte få ett arbete när hon hade så stora barn.

Inte kan jag arbeta, vad ska jag kunna göra, undrade hon.

Du kan väl börja som hemsamarit. Städa och lag mat kan du ju eftersom du har stor familj, föreslog jag. Och påpekade att jag själv hade varit

hemsamarit. Det förvånade henne. Men hon blev samtidigt lättad på något sätt.

Så småningom fick vi henne att börja på hemtjänsten. Hon är nu en av de duktigaste hemsamariter vi har i kommunen. Och hon fick mannen att sätta sig in i familjens ekonomi och att börja föra kassabok. De följde alla våra spartips. Varje liten sak antecknades. Och hela familjen var insatt i ekonomin.

Efter 20 år kommer den familjen numera aldrig hit för att få hjälp med några räkningar. Och frun i huset är glad och utåtriktad. Hon har helt enkelt blivit en ny människa. Det tycker vi förstas är mycket roligt. Vi känner att vi har utträtt något".

Så långt berättelsen om Bertil och Lotta. De fick alltså hjälp. Det kan alla som behöver få. Både socialbyrån och konsumentvägledningen ställer upp.

HUR FÅR MAN PENGARNA ATT RÄCKA LÄNGRE?

Broschyren "Hushållets kostnader", som finns hos konsumentvägledningen vill inspirera till att fundera över sin ekonomi, att diskutera ekonomi med sig själv och med sina närmaste.

I broschyren finns kostnadsberäkningar som kan användas:

- när du ska planera din ekonomi och inte riktigt vet storleken på kostnaderna i ditt hushåll
- för att jämföra med dina egna faktiska kostnader
- för att få tips till att omfördela dina utgifter
- vid diskussioner i familjen om hushållets ekonomi.

Hur kostnaderna kan förändras, vad ungdomar bör betala hemma och hur man kan göra en budget lämnas tips på.

Ytterligare råd när det gäller hushållskostnader får Du också hos:

KONSUMENTVÄGLEDNINGEN
Kommunkontoret, Gällivare.
Tfn 180 00, kl 10-12.00

Ännu friskare

Friska Gällivare ska bli ännu friskare. En friskvårdsplan förbereds som bäst. Den ska börja fungera vid årsskiftet och omfatta en femårsperiod. Innan planen fastställs kommer kommuninvånarna att få säga sitt.

Vi vill naturligtvis veta vilka åtgärder som är mest angelägna och genomför därför en brett upplagd enkätundersökning, säger kommunens friskvårdare Märilt Engman.

Enkäten har gått ut till beslutsfattare, skolor, företag och massor av föreningar. Meningen är att svaren ska sammanställas under juni månad.

Vi arbetar förstas med vissa förutsättningar som bas, säger Märilt Engman. Arbetslivets allt hårdare krav måste kompenseras med en utökad och aktiv fritid. Och när vi planerar för olika fritidsaktiviteter måste vi tänka på alla åldersgrupper. Exempelvis att äldre människors tillvaro lätt kan bli långtråkig.

Massor av gällivarebor har alltså chansen att komma med idéer och råd. När alla enkätsvaren är sammanställda är det dags för en remissrunda innan ett förslag till friskvårdsplan utarbetas. Det förslaget ska vara klart i november och kommer att slå fast delmål, åtgärder, ansvariga myndigheter och vad varje delprojekt kommer att kosta. I början av nästa år ska planförhoppningsvis börja fungera.

JUNI

- 6 Sveriges Nationaldag
- 6 Docenternas uppträder i Nunäsparken
- 7 Cirkus Scala i Gällivare
- 13 Golfens Dag, Golfbanan i Malmberget
- 13-14 Ettöresfestivalen med visor från bygden Gällivare/Malmberget
- 14 Hembygdsdagen i Gällivare
- 14 Invigning av Pluppskogen i Gällivare
- 14 Hundutställning i Gällivare
- 15 Hantverk och slöjd i Gällivare Hembygdsmuseum
- 19 Midsommarfest/Midsommarvandring till Dundrets topp
- 20 Musik i sommarnatten. Inger Persson m fl spelar i Malmbergets Kyrka
- 26-28 Gällivare Sommarkmarknad
- 26-28 Ponnyhoppning i Gällivare
- 26-27 Marknadsfestival med Sound of Music, Polarna och Jerry Williams på Nunisparken i Gällivare
- 27 Toner i Salto, Saltoluokta
- 27 Malmfältskastet, fisketävling samt invigning av Marsjärvi Fiskecamp
- 28 Musikonsdag med renfest i Gällivare. Emigrantorkestern spelar

DAG FÖR DAG

Måndag: Resa i gruvsamhälle
Resan går till de gamla kopparfälten i Nautanen.

Tisdag: Sightseeingturen
Rundtur i Gällivare och Malmberget.

Onsdag: Rallarturen
Med rälsbuss till Porjus.

Torsdag: Resa i gruvsamhälle

Fredag: Sightseeingturen

Lördag: Stora Sjöfallet
Heldagstur med buss och båt till Saltoluokta och Stora Sjöfallet

Söndag: Musikonsdag
På hembygdsområdet vankas mycket musik och helstekt ren.

Alla dagar: Midnattssolstur Dundret

Alla vardagar: Gruvbesök
Den moderna gruvmiljön visas 600 meter under jord.

JULI

Blomfoto:

- 3 Lill-Babs uppträder på Nunisparken i Gällivare
- 3-4 Midnattssolsträff (MC-träff i Gällivare)
- 4 Toner i Salto, Saltoluokta
- 5 Malou Berg och Adolf Fredriks Barnkör sjunger i Gällivare kyrka
- 11 Toner i Salto, Saltoluokta
- 11 Falmongokvintetten spelar på Nunisparken i Gällivare. Nautanengruppen sjunger
- 12 Musikonsdag med renfest i Gällivare. Nautanengruppen sjunger
- 13 Rotslöjd — minnesutställning i Gällivare Hembygdsmuseum över Asa Kitok
Vernissage med Ellen Kitok Andersson
- 17 Vikingarna spelar på Nunisparken i Gällivare
- 18 Killingi Maraton, Killingi
- 19 Toner i Salto, Saltoluokta
- 18-19 Hakkasmarknad, Hakkas
- 19 Original Helldriver Motorshow i Malmberget
- 19 Musikonsdag med renfest i Gällivare. Tusen toner uppträder
- 24-26 Triangelandskamp i fotboll i Gällivare. Östtyska OS-laget, Gällivare Sportklubb och Samelandslaget
- 24-26 Gällivarefestivalen med Rospiggarna och Treat på Nunisparken i Gällivare
- 25 Toner i Salto, Saltoluokta
- 26 Musikonsdag med renfest i Gällivare. J P Nyström spelar

DAGLIGEN

Forsrättning (15/6—31/8) vid Killingi.
Guldvaskning och mineralletning.
Midnattssolstur (2/6—26/7) Buss och vandring till Dundret.
Kanoting.
Porjus och Vietas kraftstation
Guidetur i Malmberget.
Gruvbesök — 600 m under jord får vi bli se lastning, tappning m m.
Topptur, bestigning av Nieras, vid Sjöfallet.
Guidetur i Sjöfallet.
Pluppskogen.
Ridning, hästkörning, notdragning och vandring i Tjautjas.
Porjus Expo.

AUGUSTI

- 1 Cedemarks spelar på Nunisparken i Gällivare
- 1 Toner i Salto, Saltoluokta
- 2 Musikonsdag med renfest i Gällivare
- 7-9 Barnens dag i Malmberget
- 8 Malmfältsjoggen runt Gällivare-Malmberget-Koskullskulle
- 8-15 Folkmusik i Salto, Saltoluokta
- 9 Musikonsdag med renfest i Gällivare
Eskefeurat spelar
- 9 Försvarets Dag i Hakkas
- 15 Killingiloppet, Killingi
- 16 Toppvandring på Dundret 10-års jubileum
- 22 Gruvans Dag i Malmberget
- 30 Lady Lufsen, tjejnernas eget lopp i Malmberget

SPECIALARRANGEMANG

Killingi — Forsrännarpaket, endagstur, kanotpaket, rengrillning, fjällvandringar, fiske, Kaitumkapellet.

Tjuonajokk—fiskeeldorado — vildmarkskurser.

Tjatjous — Handikappvänligt vildmarksområde.

Ettöreskyrkan i Gällivare — sommargudstjänst i Ettöreskyrkan.

Nirra — ridning, fiske m m i urskogsmiljö.

Stora Sjöfallet — fjällvandring, fågelexkursion m m.

DAGLIGEN

15/6-16/8 Hantverk och slöjd visas i Gällivare Hembygdsmuseum

VIDGA DINA VYER

I landet där gullet växer i skogen, där du kan utmana naturens krafter eller vandra ovan molnen.

Ring och beställ Guldguiden, en handbok i annorlunda semesterupplevelser.
Tel 0970-186 63